KOMPARATIV TA’LIMSHUNOSLIKDA BAHOLASH TIZIMLARI: GERMANIYA VA FRANSIYA TAJRIBASI

Nasrullayeva M.A., GDPI magistranti
e-mail: mumtozmaha19m@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola Germaniya va Fransiya ta’lim tizimlaridagi baholash tizimlarini solishtiradi. Germaniyada baholash tizimi federal tuzilishga asoslangan bo‘lib, o‘quvchilarning bilimlari nazorat qilinadi. Fransiya esa markazlashgan tizimda baholashni amalga oshiradi va ijtimoiy tenglikka katta e'tibor qaratadi. Maqolada har ikki davlat tizimlarining yutuqlari, ta’lim sifatiga ta’siri va baholashning motivatsiya va adolat tamoyillariga ta’siri tahlil

qilingan. Germaniya va Fransiya tajribalaridan O‘zbekiston ta’lim tizimida foydalanish mumkin bo‘lib, ba'zi takliflar ham keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Baholash, ta’lim, Germaniya, Fransiya, komparativ ta’limshunoslik, bilim, motivatsiya, tenglik, sifat, tizim, o‘quvchi, rivojlanish.

Аннотация: Данная статья проводит сравнительный анализ систем оценивания в образовательных системах Германии и Франции. В Германии система оценивания основывается на федеральной структуре, где контролируется уровень знаний учащихся. Во Франции применяется централизованная система оценивания, с акцентом на социальное равенство. В статье анализируются достижения обеих стран, их влияние на качество образования, а также влияние оценивания на мотивацию и принципы справедливости. Опыт Германии и Франции может быть использован в образовательной системе Узбекистана, а также представлены предложения по улучшению.

Ключевые слова: Оценка, образование, Германия, Франция, сравнительное, педагогика, знания, мотивация, равенство, качество, система, учащийся, развитие.

Annotation: This article provides a comparative analysis of the assessment systems in the educational systems of Germany and France. In Germany, the assessment system is based on a federal structure, where the knowledge of students is monitored. In France, a centralized assessment system is implemented, with a strong emphasis on social equality. The article analyzes the achievements of both countries, their impact on the quality of education, and the influence of assessment on motivation and principles of fairness. The experience of Germany and France can be applied to the educational system of Uzbekistan, and several recommendations for improvement are provided.

Key words: Assessment, education, Germany, France, comparative, pedagogy, knowledge, motivation, equality, quality, system, student, development.

Komparativ ta’limshunoslik zamonaviy global ta’lim tizimlarini o‘rganish, solishtirish va ulardan samarali tajribalarni olish imkonini beradi. Ayniqsa, o‘quvchilar bilimini baholash tizimi ta’limning sifati va samaradorligida hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Germaniya va Fransiya – Yevropaning ikki yirik va ta’lim sohasida yetakchi davlatlaridan hisoblanadi. Ularning maktab tizimidagi baholash mexanizmlarini o‘rganish, ularni tahlil qilish O‘zbekiston ta’lim tizimining rivojiga ham amaliy asos bo‘lishi mumkin.

Germaniya maktab tizimida baholash tizimi. Germaniyada maktab ta’limi federal tuzilishga ega bo‘lib, har bir land (shtat) o‘zining ta’lim siyosatiga ega. Baholash tizimi ham hududlar kesimida farq qiladi, biroq umumiy prinsiplar saqlanadi. Germaniya ta’lim tizimining muvaffaqiyatlari, ayniqsa, ta’lim sifatini oshirishda yuqori natijalar ko‘rsatmoqda.

Germaniya ta’lim tizimida baholash shakli asosan 1 dan 6 gacha bo‘lgan raqamli tizimda amalga oshiriladi, bunda 1 eng yuqori baho, 6 esa past baho hisoblanadi. O‘quvchilarning bilim darajasi semestr yakunida va yil oxirida alohida baholanadi. Baholash tizimi o‘quvchining nazariy bilimlariga emas, balki amaliy yechimlarga ham tayanadi. Shuningdek, differensial yondashuv keng tarqalgan bo‘lib, o‘quvchilar ko‘rsatkichlariga qarab ularni ixtisoslashgan maktablarga yo‘naltirish amalga oshiriladi. Germaniya ta’lim tizimida yutuqlar va bilimlarning amaliy darajasi nafaqat o‘quvchilarning bilimlarini, balki ularning ijtimoiy va iqtisodiy holatini ham hisobga oladi.

Fransiya maktab tizimida baholash tizimi. Fransiyada ta’lim tizimi markazlashgan bo‘lib, davlat tomonidan qat’iy tartibda boshqariladi. Baholash tizimi

esa an’anaviy va zamonaviy usullar uyg‘unligiga asoslangan. Fransiyaning ta’limdagi yutuqlari mamlakatning global ta’lim reytinglaridagi yuqori o‘rinlarini egallashga imkon yaratadi.

Fransiya ta’lim tizimida baholash shakli 0 dan 20 gacha ballik tizimda amalga oshiriladi, bunda 10 ball o‘rtacha darajani bildiradi. O‘rta maktabni yakunlashda o‘quvchilar baccalauréat deb ataluvchi milliy imtihondan o‘tadilar. Baholash jarayonida nafaqat natijalar, balki jarayonning o‘zi ham muhim hisoblanadi, ya'ni formativ va summativ baholash tizimi birgalikda ishlatiladi. Shuningdek, baholashda ijtimoiy tenglikni ta’minlashga alohida e’tibor beriladi, bu esa barcha o‘quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishga imkon beradi. Fransiya ta’lim tizimi yuqori saviyali pedagogik metodlar bilan boyitilgan bo‘lib, o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini qondirishga katta e’tibor qaratiladi, bu esa ta’lim sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Germaniya va Fransiya tizimlarining o‘xshashlik va tafovutlari. Germaniya va Fransiya ta’lim tizimlaridagi baholash tizimlari o‘xshashliklar va tafovutlar bilan ajralib turadi. Ikkala tizimda ham ta’limning umumiy yuksakligi va o‘quvchilarning bilimlari baholanadi. Baholash faqat testlar orqali emas, balki yig‘ma ishlar, loyihalar va ijodiy ishlanmalar orqali amalga oshiriladi. Shuningdek, har ikkala tizimda ham ijtimoiy tenglikka katta e'tibor beriladi va hamma o‘quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishga harakat qilinadi.

Ammo, tizimlar o‘rtasida sezilarli tafovutlar ham mavjud. Germaniyada baholash tizimi federal tizimga asoslanadi, ya'ni har bir hududda o‘ziga xos baholash tizimi mavjud. Baholash ko‘pincha o‘qituvchilar tomonidan amalga oshiriladi va natijalar hududiy farqlarga qarab o‘zgaradi. Fransiyada esa markazlashgan tizimda baholash tizimi yagona va umumiydir, bu esa barcha o‘quvchilar uchun bir xil baholash imkoniyatlarini yaratadi. Germaniyada baholash metodlari kengroq va o‘quvchilarning ijodiy ishlari ham baholanadi, Fransiyada esa asosan testlar va yozma ishlar orqali baholash amalga oshiriladi.

Baholash tizimlarining ta’lim sifati va motivatsiyaga ta’siri. Baholash nafaqat o‘quvchining bilim darajasini o‘lchaydi, balki uning o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasini shakllantiradi. Germaniyada erta ixtisoslashuv motivatsiyaga kuchli ta’sir ko‘rsatsa, Fransiyada esa universal tizim orqali har bir o‘quvchiga teng imkon berish muhim deb qaraladi. Shuningdek, baholash tizimidagi adolat va shaffoflik darajasi ta’lim sifatini oshirishda asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Germaniya va Fransiya tajribasining tahlili shuni ko‘rsatadiki, har ikkala tizimning ijobiy jihatlari mavjud. Germaniyaning amaliy ko‘nikmaga yo‘naltirilgan baholash yondashuvi, Fransiyaning ijtimoiy tenglikni saqlovchi nazorat tizimi O‘zbekiston maktab ta’limi uchun foydali namuna bo‘la oladi.

Baholashda formativ yondashuv elementlarini kuchaytirish, ya'ni o‘quvchilarning jarayon davomida ko‘rsatgan yutuqlari va ishlari muntazam baholanib, ularning rivojlanishiga yordam berish muhimdir. Shuningdek, o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga oluvchi baholash tizimini joriy etish ta’lim jarayonini yanada shaxsiylashtirish va har bir o‘quvchining ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi. Baholashni ijtimoiy adolat tamoyillariga muvofiq

tashkil etish esa barcha o‘quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratish va ularning ijtimoiy tengligini ta’minlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mutalipova M.J. Komparativistik pedagogika - T.: Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston milliy kutubxonasi nashriyoti, 2016 y
2. Shodmonova Sh., Yergasheb P. Qiyosiy pedagogika. – T.: TDPU, 2005.
3. Вулфсон Б.Ф. Сравнителная педагогика М.: «Просвещение», 2003 г
4. www.bilimdon.uz